

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

333 32

Szerző Bizony László
Cím Mánások a fővárosban.

Hely

Idő

"1912"

Forrás:

Világ

poly-lake

Személy

380.062 "1912"

Bp.

1912 XII/25

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

Mánások a fővárosban

— Méltóságos és kegyelmes háziurak —
— Nyílt titkok a statisztikából —

Szentül meg voltam győződve arról, hogy a főváros — polgári város, a háziurak rangja, hovátartozandósága szempontjából is. Igaz, hogy csak szűkebb körben tapasztaltam ezt és hogy csak azok az érdekes, de egyben megdöbbentő esetek erősítették meg hitemben, amelyek egy-egy kültelki bérház-zsarnok kilakoltató kedvéből fakadtak. Most kénytelen vagyok megváltoztatni ezt a hitet; a telekkönyv, a fővárosi háziurak mindenféle listája és statisztikája arról győzött meg, hogy a főváros — ellenkezve az általánosan elterjedt hiedelemmel — mánás-város.

Ebben a cikkben — amennyire a kérések és az itt-ott bizonyára hézagos adatok megengedik — hercegi, grófi és bárói névsort szeretnék adni fővárosunk legszebb részeinek birtoklásáról. A névsor egyébként nem is hosszú és nem is változatos, annál hosszabb és ebben meglepőbb is — a hosszú házsor, amely hozzájuk társul. Nem egy utca van, ahol egy mánás bírja az összes házakat. Ezekben az esetekben — vagy legalább is a legnagyobb hányadukban — tudni kell, hogy a háziur eredetileg telektulajdonos volt.

Nagy általánosságban el is lehet mondani, hogy a mánások nagy része telkeket birt, amelyek azután a főváros gyors fejlődése során beépültek. Ritka eset, hogy mánás

telket vagy házat vásárolt Budapesten. Ilyen uton inkább a polgári társadalom megvagyonosodott rétege és a pénzarisztokrácia jutott a háziuri címhez.

Azok, akiknek már a hetvenes-nyolcvanas években volt telkük a fővárosban, óriási értékelkedéshez jutottak. Többször előfordult, hogy az építkezés során utcát nyitottak a telektulajdonos birtokán, így azután az utca mindkét házsora egy kézben volt, ami igen nagy vagyonszáporodást jelentett.

Különösen sok háza van Széchenyi gróféknak, a Károlyi családnak, Festetics-éknek, a Csekolics grófoknak és a Batthyány-aknak. Kevesebben vannak a díszes névsorban az erdélyi arisztokraták, akik azonban annál inkább dominálnak szűkebb hazájuk fővárosában: kincses Kolozsvárott, ahol se szeri, se száma a tradíciós régi házaknak, és a székely fővárosban: Marosvásárhelyt. Sok idegenül hangzó mánás háziurral is találkozni a névsorban, — akárcsak a földbirtokosok között — az, hogy alig halljuk neveiket, bizonyítja legjobban, hogy dacára hogy valamely uton birtokot és vagyont szereztek itt, mégis — idegenek maradtak.

(A Vár urai)

Rang szerint első sorban is az első kerületet, itt is különösen a Vár urait kell említeni. A Várban, a királyi palota környékén, csupa arisztokrata háztulajdonos van, helyet szorítani közöttük a polgári vagyonnak egyik kedves, de igen nehéz törekvése. A Szt. György-téren József főherceg. A Disz-téren József főhercegnek van még egy palotája. Szomszédja Batthyány-Strattmann Ödön herceg és gróf Boza

Pálné. Gróf Széchenyi Gezanak, gróf Edelsheim-Gyulai Lipótnak és nejeének és báró Gerliczy Ferenc, Szeged követének van még háza a mánások közül a Disz-téren.

Az Uri-utcában háztulajdonos gróf Hunyady Károly és Ferenc, gróf Károlyi Antal, gróf Széchenyi Emilné, Imréné (özv.), Viktorné és Gyula, gróf Sztáray Sándor, gróf Vay Gáborné és ifj. gróf Zichy Jánosné, a Bolich baronesszek és Podmaniczky Gyuláné báróné. Hitbizománya van a Tárnok-utcában a herceg Eszterházyaknak és a Karátsonyi-uton gróf Karátsonyi Guidónak. Igen sok háza, illetve telke van báró Kozmitza Nicónak, a Sósfürdő tulajdonosának.

Az első kerületben különben igen nagy az előkelőség. Részint telke a külterületeken, részint egy vagy több háza van a következőknek: herceg Odescalchi Alinka, a grófi családok közül: Apponyi Albertné, özv. Batthyány Ferencné, Bethlen Adámné, Bethlen Ödön, Chotek Rezső, Eszterházy Miklós Móric, Gyulay Istvánné, Hadik Béláné, Karátsonyi Jenő, Klebelsberg Vilmosné, Kornis Károly, Mailáth Györgyné, Pálffy Anna, örögróf Pallavicini Edéné, Semsey László, Serényi Béla, Wenckheim Dénes, Zay Imréné és Zichy Ráfael; a bárói családok közül: Gudenus Hugóné, Harkányi Béla, Jeszenák Jánosné, Kemény Anna, Killisch Horn Arnold, Klingspor Dolinay Róza, özv. Liphay Béláné, Pongrácz Vincéné, Vécsey László és Villányi Józsefné. Szemere Miklós is bent van a névsorban. (Az érdekességeért említem fel itt, hogy az első kerületben — de egyebütt is — sok háza, illetve telke van az egyetemi tanároknak, így Dirner Gusztávnak, Genersichnek, Dollingernek. A kültelki Koltó-utcában van Jókai Mór özvegyének szül. Grósz Bellának két háza. Telke van a Poprádi-uton egy londoni urnak, a neve: James Andrew Thomas Bruce.)

(A Belvárosban)

Ha a Habsburg-dinasztia dönti el az előkelőséget, akkor a Vár után a Belváros következik rang szerint. A Kigyó-téren van tudvalevően a királynak egy palotája, amely „cs. és kir. legmagasabb családi alap” néven van telekkönyvezve. Ennek szomszédságában van a két Klotild-palota. A Belvárosban háztulajdonosok Árpád leszármazottjai, az elfranciásodott gróf Crony Chanel-ék, ez esetben Endréné, akinek a Borz-utcában van háza. Érdekes, hogy a Kaplony-utca, amelynek egyik oldala a Károlyi-kert, egészen gróf

Anrassy Gézáé. Szegény Csávossy Gyulának a Vámház-köruton volt háza. Az ősi Belváros a Károlyiaké. Az Egyetem-utca 6. számú palota a néhai gróf Károlyi György-féle I. hitbizomány, haszonélvezője gróf Károlyi Mihály. A Veres Pálné-utcában gróf Károlyi Lászlónak van palotája. A Kossuth Lajos-utcában a Nemzeti és Országos Kaszinókon kívül csak id. gróf Pálffy János képviseli háztulajdonosi minőségben az arisztokráciát.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Egyébként a következő nevek diszitik a belvárosi háztulajdonosok polgári listáját: Batthány Elemér, Bethlen Andrásné, Cziráky Antal és Jánosné, Csekonics Endre, legifj. Pestetich Pál, Györy Teréz, kisk. Karátsonyi István és testvérei, Karátsonyi Jenő és Margit, Kornis Károly, Szapáry László, Teleki Gézáné és Gyula, Walterskirchen Farkasné, Wenckheim Géza, Zichy Ágost grófok, illetve grófnék és ifj. Zichy Jánosné grófné. A bárók, illetve bárónék közül: Andreánszky Gáborné, Dániel Ernőné, Dókus Ernő, Gudenus Hugóné, Hammerstein Richárd, Harkányi Béla, Huszár Károlyné, Jeszenszky Sándor, Léway Henrikné, Lipthay Béla, Marschall Gyuláné, Orczy Andor és Révay Gyula vannak háziurí minőségben érdekelve a Belvárosban.

Kétségtelen, hogy a fővárosnak

(A Múzeum környéke)

egyik legelőkelőbb részlete. Ennek a környéknek, a Józsefváros szívének háziurí listái valósággal ontják magukból a magnások legjavát. A Múzeum-utca háztulajdonosi névsora például a következő: 3.* lov. Freystädtler Jenő, 5. Alapi Salamon (egyet. tanár), 7. gr. Hadik-Barkóczy Endréné, 9., 11. gróf Károlyi László, 15. id. gróf Zichy Nepomuk János, 17. gróf Károlyi Istvánné, 19. gróf Zichy Leona.

A Reviczky-utca: az 1. és 4. számú ház gróf Wenckheim Frigyesnéé, az 5. és 7-ik gróf Bánffy Györgyé, a 8. számú báró Révay Gyuláé. Közül a 3. számú ház Berczik Árpádé.

Az Eszterházy-utcában özv. Odescalchy Gyuláné hercegnék, gróf Andrassy Gézának, kisk. gróf Eszterházy Pálnak és özv. Pálffy Pálné grófnéknak egy-egy, gróf Festetics Györgynek és gróf Károlyi Lajosnak pedig két-két háza van. A Festeticsé hitbizomány.

Igen előkelő a Szentkirályi-utca, ahol a Károlyiak közül Gyulanénak egy, Lajosnak és Lászlónak két-két háza van. Gróf Serényi Istvánné szül. Zichy

Aglája és gr. Eszterházy Miklós Móric háztulajdonosok még a Szentkirályi-utcában.

A Baross-utcában Bánffy György, Bethlen Andrásné és Károlyi Mihály grófok, illetve grófné, a József-köruton Benyóvszky Emánuel, id. Festetich Imre és Nádasdy Tamás grófok, özv. Villányi Józsefné és Stralendorff Brunóné bárónék a magnás háztulajdonosok.

A Károlyiak közül Lajos a Teleki-téren és az Üllői-uton többszörös háztulajdonos, az Erkel-utcában és ugyancsak az Üllői-uton gróf Károlyi Györgyfele hitbizományi házak is vannak.

Almássy Dénesné, Dessewffy Aurél és Miklósné, Festetics Dénes, Leontina és Vilma, Gyulay István, Hunyady József, Kornis Józsa és Károly, kisk. Nemes András és János, Zay Miklósné, Zichy János és Nándorné grófnék, illetve grófok és özv. Braunecker Lamoralné, Gudenus Géza, Konchina Károlyné, Majthényi, Piret Lajosné, Prónay Szilveszter Gábor, Radvánszky Albert és Antal, Szentkereszthy Béláné, Steiner Albertné, Thoroczkay Viktorné és Vécsey Eszter bárónok, illetve bárók még a Józsefváros arisztokrata háztulajdonosai.

A politikusok és bankvezérek

különösen a hatodik kerületben dominálnak, főleg a Városligetnek villasorokban épült környékén. A Nagy János-utcában van Lukács László háza a neje nevén, közeli szomszédságban Láncozy Leóval és Elek Pállal. Az Aradi-utcában gróf Berchtold Lipótnak van háza. Samassa József, az elhunyt egri érsek nevén van a Teréz-körut 12. számú ház. A legtöbb háza, illetve telke van Bissingen-Nippenburg Rezsóné grófnénak. A külteleken pedig dr. Iovag Floch Reyhersberg Alfrédnek, br. Henriques de Ben Wolsheim József-nével együtt.

A magnás háziurak névsora különben a következő a Terézvárosban (a név melletti szám azt jelenti, hogy hány háza van a kerületben az illetőnek*):

Fülöp Szász Cobur-Gothai herceg, Andrassy Sándor (5), Apponyi Sándorné, özv. vaseggi Arz Nápdorné, Batthány Lajos, Bethlen Aladár, Csáky Albin (2), Crony Chanel Endre, Dessewffy Aurél (2), Gyulai István (2), Hadik Jánosné, Károlyi Lajosné, Károlyi nemzetségi alapítvány, Keglevich Gyuláné, Lónyai Gábor (2), Lónyay Margit, Pálffy Daun Lipótné, Pallavicini Sándor, Pejacsevich Katinka és Jolánka, Széchenyi Imréné, Széchenyi István, László és Péter, Széchenyi Lászlóné szül. Vanderbilt Gladys, Szirmay Sarolta, Teleki Gézáné, Teleki Sándorné, kisk. Tisza Lajos, Toroczkay Péter, Vay Ádám, Walterskirchen Farkasné, Wass Jenő és Zselénszky Róbertné grófnok, illetve grófok; Baich Iván, Barkóczy Vilma alapítványi hölgy, Born Frigyes, Dirsztay Béláné (2), Eötvös Lorándné (3), Gudenus Hugóné (2), Harkányi Frigyes, özv. Hornig Vilmosné, Kemény Kálmán, özv. Léway Henrikné, Piret Jenő, Prónay Irma és Róza, Révay Ferenc, Szentkereszthy Béláné, özv. Tomasich Lászlóné és özv. Villányi Józsefné bárónok, illetve bárók.

(A Lipótvárosban)

kevés magnás háztulajdonos van. Névsoruk a következő:

Klotild főhercegnő (Árpád-u. 12.), özv. Beniczky Gyuláné szül. Batthány I., Festa Kálmán, Festetics Imre (2), Festetics Kálmán, Gyulai István, Károlyi Lajos, Károlyi nemzetségi alapítvány (2), Széchenyi Béla, Teleki Pál (2), Vigyázó Sándor, Wenckheim Frigyesné, Wimpffen Timon és Zichy Ernőné szül. Steinfeld Katinka grófnék, illetve grófok; kisk. Baich Péter, Baich Milán, Fabrice Miksáné, Harkányi Andor, Prónay Irma és Róza és Solymossy László bárók, illetve bárónék.

Ha a kerüetek nagyságát vesszük arányba, akkor az Erzsébetvárosban a legkevesebb mágnás házi-ur. A Károly-köruton van gr. Vigyázó Sándor palotája, gr. Barkóczy János hitbizománya és gr. Westphalen Raken Józseinének két háza. A Damjanich-utcában özv. Alberti Albertné grófnő, özv. Beniczky Ernőné szül. Batthány grófnő, gróf Bissingen Nippenburg Ernő, gróf Mailáth Lajos, báró Nyáry Sándorné a mágnás háztulajdonosok. A Csákyak, Hallerék, Károlyiak, Széchenyiek, Pejacsevichek és Zichyek neveivel találkozunk még a többi közt a hetedik kerületben. Francia nevekre is akadunk a Hungária-körut 22. számánál, ahol de Geglin de Bourgogne Daskays Alex Ferdinand, Márta, Semichon Antoinette és de Fecián Mária nevei szerepelnek.

A második és kilencedik kerületben, ugyszintén Kőbányán igen kevés a mágnás. Egyébként azonban nagy hányadát birják a fővárosi házaknak és csak sajnálatos, hogy háztulajdonosi minőségükben mégis oly kevéssé szerepelnek a fővárosban.

Bizony László,

---

* Ha nincs szám, akkor egy háza van.
